

## Gwasanaeth Anabledd a Gofalwyr

Dylech nodi

Mae Tudalen 8 o'r daflen Lwfans Byw i'r Anabl ar gyfer plant yn cynnwys gwybodaeth am pryd ddylai gofalwr wneud cais am Lwfans Gofalwr. Mae'r rheolau wedi newid ers i ni argraffu'r wybodaeth hyn.

Gwybodaeth diweddaraf am 'Cymorth i ofalwyr'

Os bydd eich plentyn yn cael yr elfen ofal o Lwfans Byw i'r Anabl ar y gyfradd canol neu uchaf, ac rydych yn gofalu amdanynt am 35 awr neu fwy yr wythnos, efallai gallwch gael Lwfans Gofalwr. Dylech wneud cais am Lwfans Gofalwr o fewn tri mis o'r dyddiad rydych yn cael y penderfyniad am Lwfans Byw i'r Anabl eich plentyn, fel nad ydych yn colli unrhyw fudd-dal. Am fwy o wybodaeth, gweler y daflen '**Lwfans Gofalwr**'.

Gallwch gael ffurflen gais Lwfans Gofalwr o'r manau canlynol.

- Y Llinell Ymholiadau Budd-daliadau, drwy ffonio **0800 88 22 00** (gweler '**Sut ydw i'n cael rhagor o wybodaeth?**' yn y daflen hon).
- Yr Uned Lwfans Gofalwr, drwy ffonio **01253 856123** (ffôn testun **01772 899489**).

Gallwch wneud cais am Lwfans Gofalwr ar lein yn [www.direct.gov.uk/carers](http://www.direct.gov.uk/carers).

**Cofiwch, mae'n bwysig i chi wneud cais am Lwfans Gofalwr cyn gynted â phosibl – o fewn tri mis o'r penderfyniad am Lwfans Byw i'r Anabl eich plentyn os yn bosibl – neu fe allwch gollu allan ar fudd-dal.**



## Lwfans Byw i'r Anabl ar gyfer plant

**DWP**

Adran Gwaith  
a Phensiynau

Gwasanaeth Anabledd a Gofalwyr

# Beth yw Lwfans Byw i'r Anabl?

Help mewn arian parod di-dreth tuag at gostau ychwanegol y gallai'ch plentyn anabl eu hwynebu yw Lwfans Byw i'r Anabl. Gall eich plentyn ei gael os:

- oes ganddynt anabledd corfforol neu feddyliol, neu'r ddau (yn cynnwys anhwylderau datblygu neu anawsterau dysgu); a
- bod eu hanabledd yn ddigon difrifol fel bod angen help arnynt gyda gofal personol neu os ydynt yn cael anawsterau i gerdded (neu'r ddau).

Gallai'ch plentyn gael naill ai elfen ofal neu elfen symudedd Lwfans Byw i'r Anabl – neu'r ddau ohonynt.

Mae'r daflen hon am Lwfans Byw i'r Anabl ar gyfer plant o dan 16 oed. Os yw'ch plentyn yn 16 oed neu'n hŷn, gallant wneud cais fel oedolyn. Gweler ein taflen '**Lwfans Byw i'r Anabl**'.

Nid effeithir ar Lwfans Byw i'r Anabl ar gyfer eich plentyn gan unrhyw incwm neu gynilion a allai fod gan eich teulu ac nid oes rhaid eich bod wedi talu unrhyw gyfraniadau Yswiriant Gwladol.

Ni fydd angen archwiliad meddygol ar eich plentyn fel arfer ac nid oes rhaid bod eich plentyn wedi cael diagnosis penodol ar gyfer ei anabledd, ond gallwch anfon rhagor o wybodaeth gyda'ch cais. Gallai hyn fod yn adroddiad gan ymwelydd iechyd neu feddyg eich plentyn, neu ddatganiad anghenion addysgol arbennig neu rywbeth tebyg i hyn.

# A all fy mhlentyn ei gael?

## Elfen ofal Lwfans Byw i'r Anabl

I gael elfen ofal Lwfans Byw i'r Anabl, mae'n rhaid:

- bod angen help ar eich plentyn gyda gofal personol oherwydd ei anabledd am o leiaf 3 mis; ac
- ei bod yn debygol y bydd angen yr help hwn ar eich plentyn am o leiaf 6 mis arall.

Mae'n rhaid bod angen llawer mwy o help neu oruchwyliaeth ar eich plentyn na phlant eraill o'r un oedran.

Mae 'help gyda gofal personol' yn golygu bod angen help ar eich plentyn gyda phethau fel:

- ymolchi (a mynd i mewn i'r bath neu'r gawod ac allan ohono);
- gwisgo;
- bwyta;
- mynd i'r toiled a'i ddefnyddio (neu ddefnyddio cewynnau pan y dylent fod yn ddigon hen i ddefnyddio poti);
- cyfathrebu gyda phobl eraill; neu
- setlo yn y gwely.

Gall hefyd olygu bod angen rhywun ar eich plentyn i'w oruchwyllo er mwyn sicrhau na fydd yn rhoi ei hun neu bobl eraill mewn perygl sylweddol. Gallai hyn olygu help gan rywun i

- gadw golwg ar eu cyflwr meddygol neu ddeiet (er enghraifft, pethau fel help gyda therapi neu feddyginiaeth);
- eu helpu i gyfathrebu (oherwydd eu bod yn fyddar neu'n ddall neu â chyflwr arall sy'n golygu eu bod yn cael anhawster i gyfathrebu); neu
- eu diogelu rhag perygl nad ydynt o bosibl yn gwybod ei fod yno.

Efallai bod angen help arnynt gyda gofal personol oherwydd:

- eu bod yn cael anhawster i symud eu breichiau neu eu coesau yn esmwyth neu nad oes ganddynt reolaeth drostynt;
- eu bod yn cael problemau gyda'u hymddygiad neu eu datblygiad; neu
- fod ganddynt anawsterau dysgu a bod angen anogaeth arnynt i gyfathrebu;

neu rywbeth tebyg i hyn.

## Cyfraddau elfen ofal

Ceir tair cyfradd o elfen ofal Lwfans Byw i'r Anabl.

### Cyfradd isaf

Efallai gall eich plentyn gael hwn os oes angen help arno gyda gofal personol am rywfaint o'r dydd.

### Cyfradd ganol

Efallai gall eich plentyn gael hwn os oes angen:

- help gyda gofal personol neu oruchwyliaeth gyson drwy gydol y dydd yn unig;
- help gyda gofal personol neu oruchwyliaeth yn ystod y nos yn unig; neu
- rywun gyda hwy pan fyddant ar beiriant dialysis.

### Cyfradd uchaf

Efallai gall eich plentyn gael hwn os oes angen help arno gyda gofal personol neu oruchwyliaeth drwy gydol y dydd a hefyd yn ystod y nos.

## Rheolau arbennig

Mae gennym drefniadau o'r enw rheolau arbennig i helpu plant sy'n dioddef o salwch angheuol (plant sydd ag afiechyd cynyddol ac nad oes disgwyl yn rhesymol iddynt fyw am fwy na 6 mis arall). Mae'r rheolau arbennig yn gwneud yn siŵr bod plant yn cael eu budd-dal cyn gynted â phosibl. Gall plant o'r fath fod yn gymwys ar unwaith i gael y gyfradd uchaf ar gyfer elfen ofal. Dylech wneud cais ar unwaith.

## Elfen symudedd Lwfans Byw i'r Anabl

I gael elfen symudedd Lwfans Byw i'r Anabl, mae'n rhaid eich bod:

- yn methu â cherdded, neu bron yn methu â cherdded oherwydd eich anabledd corfforol; neu
- angen arweiniad neu oruchwyliaeth gan berson arall wrth gerdded yn yr awyr agored mewn lleoedd anghyfarwydd oherwydd eich anabledd corfforol neu feddyliol.

Hefyd, mae'n rhaid iddynt bod wedi cael yr anawsterau cerdded hyn am o leiaf 3 mis, ac yn debygol y byddant gennych am o leiaf 6 mis arall.

## Cyfradd elfen symudedd

Ceir dwy gyfradd o elfen symudedd Lwfans Byw i'r Anabl.

### Cyfradd isaf

Efallai gall eich plentyn gael hwn os yw'n 5 oed neu'n hŷn ac yn gallu cerdded ond bod angen arweiniad neu oruchwyliaeth arno gan berson arall pan fydd yn cerdded yn yr awyr agored mewn lleoedd anghyfarwydd. Mae hyn i sicrhau nad achosir perygl i'r plentyn ac i bobl eraill.

Gallai hyn fod oherwydd:

- bod ganddynt broblemau gyda'u hymddygiad;
- eu bod yn ddall neu'n fyddar;
- bod ganddynt nam ar eu lleferydd a'u hiaith;
- bod angen rhywun i gadw llygad agos ar eu cyflwr;

neu rywbeth tebyg i hyn.

## Cyfradd uwch

Efallai gall eich plentyn gael hwn os ydynt yn 3 oed neu'n hŷn a bod unrhyw un o'r canlynol yn berthnasol, hyd yn oed wrth wisgo neu ddefnyddio unrhyw gymorth neu gyfarpar mae fel arfer yn ei ddefnyddio (er enghraifft, coes ffug).

- Ni allant gerdded o gwbl.
- Dim ond pellter byr y gallant gerdded heb anesmwythder difrifol.
- Gallai'r ymdrech o gerdded beryglu eu bywyd neu effeithio ar eu hiechyd yn ddifrifol.
- Maent yn 100% dall ac yn 80% byddar a bod angen rhywun arnynt pan fyddant yn yr awyr agored.
- Maent wedi cael y ddwy goes wedi'u torri i ffwrdd wrth y pigwrn neu'n uwch, neu eu bod wedi eu geni heb goesau neu draed.
- Maent yn gymwys i gael y gyfradd uchaf o elfen ofal a bod nam difrifol ar eu meddwl a bod ganddynt broblemau ymddygiad difrifol.

# Beth arall ddylwn i ei wybod?

## Help i ofalwyr

Os yw'ch plentyn yn cael elfen ofal Lwfans Byw i'r Anabl ar y gyfradd ganol neu uchaf, a'ch bod yn gofalu amdano am 35 awr neu fwy yr wythnos, efallai y gallwch gael Lwfans Gofalwr. Dylech wneud cais am Lwfans Gofalwr ar yr un pryd ag yr ydych yn gwneud cais am Lwfans Byw i'r Anabl ar gyfer eich plentyn, fel na fyddwch yn colli unrhyw fudd-dal. I gael rhagor o wybodaeth, gweler y daflen **'Lwfans Gofalwr'**.

Gallwch gael ffurflen gais Lwfans Gofalwr o'r lleoedd canlynol.

- Llinell Ymholiadau Budd-daliadau, drwy ffonio **0800 88 22 00** (gweler 'Sut ydw i'n cael rhagor o wybodaeth?' ar y daflen hon).
- Uned Lwfans Gofalwr, drwy ffonio **01253 856123** (ffôn testun **01772 899489**).

Gallwch wneud cais am Lwfans Gofalwr ar-lein yn **[www.dwp.gov.uk](http://www.dwp.gov.uk)**. Dylech edrych am yr adran ar gyfer 'pobl anabl a gofalwyr'. Neu, ewch i **[www.direct.gov.uk/carers](http://www.direct.gov.uk/carers)**.

## Mathau eraill o help

Efallai y gallwch gael mathau eraill o help i'ch plentyn oherwydd ei fod yn cael Lwfans Byw i'r Anabl. Efallai y gallwch gael swm ychwanegol ar gyfer anabled eich plentyn mewn Cymhorthdal Incwm, Budd-dal Tai, Budd-dal Treth Cyngor neu Gredyd Treth Plant. Mae'r daflen **'Canllaw i bobl anabl, pobl â chyflyrau iechyd, a gofalwyr'** yn rhoi gwybodaeth ddefnyddiol. Gallwch gael copi o'r daflen hon ar y wefan **[www.canolfanbydgwaith.gov.uk](http://www.canolfanbydgwaith.gov.uk)**.

# Beth ddylwn i ei wneud nesaf?

## Gwneud cais am Lwfans Byw i'r Anabl

Os credwch y gall eich plentyn gael Lwfans Byw i'r Anabl, llenwch y slip ateb a'i anfon atom. Does dim angen stamp arno. Yna byddwn yn anfon ffurflen gais atoch a nodiadau i'ch helpu i'w llenwi.

Anfonwch eich slip ateb atom cyn gynted â phosibl.

Gallwch hefyd gael ffurflen gais:

- drwy ffonio'r Llinell Ymholiadau Budd-daliadau (gweler **'Sut ydw i'n cael rhagor o wybodaeth'** ar y daflen hon);
- gan ganolfannau cynghori fel canolfannau Cyngor ar Bopeth; neu
- ar wefan yr Adran Gwaith a Phensiynau (DWP) yn **www.dwp.gov.uk**. Dylech edrych ar yr adran ar gyfer 'pobl anabl a gofalwyr'.

Gallwch wneud cais am Lwfans Byw i'r Anabl ar gyfer pobl o dan 16 oed ar-lein. Mae'r gwasanaeth ar-lein ar gael yn **www.dwp.gov.uk**. Dylech edrych ar yr adran ar gyfer 'pobl anabl a gofalwyr'. Neu, ewch i **www.direct.gov.uk/disability**.

# Sut ydw i'n cael rhagor o wybodaeth?

## Dros y ffôn

Gall y Llinell Ymholiadau Budd-daliadau eich helpu os oes angen:

- rhagor o wybodaeth am Lwfans Byw i'r Anabl neu fudd-daliadau eraill y gallech wneud cais amdanynt;
- help i lenwi'r ffurflen gais;
- ffurflen gais; neu
- ffurflen gais mewn Braille neu brint bras.

Gallwch eu ffonio ar **0800 88 22 00**. Mae gwasanaeth ffôn testun hefyd ar **0800 24 33 55** ar gyfer pobl â nam ar eu clyw neu ar eu lleferydd. Os nad oes gennych eich system ffôn testun eich hun, maent ar gael mewn rhai llyfrgelloedd a rhai canolfannau Cyngor ar Bopeth. Nid yw'r gwasanaethau ffôn testun hyn yn derbyn negeseuon testun o ffonau symudol. Rydym hefyd yn croesawu galwadau o RNID Typetalk.

Gallwn hefyd ddarparu dehonglydd, neu efallai y byddwch am drefnu i gyfaill neu aelod o'ch teulu ddehongli ar eich cyfer.

**Ar y rhynggrwyd**

**Directgov**

Straight through to public services

Ewch i Directgov i gael yr amrywiaeth ehangaf o wybodaeth ar-lein gan y Llywodraeth – mae adran ar gyfer pobl anabl sy'n cwmpasu cymorth ariannol, hawliau anabledd, cyflogaeth, byw'n annibynnol a llawer mwy. Ceir adran i ofalwyr hefyd.

**[www.direct.gov.uk/disability](http://www.direct.gov.uk/disability)**

**[www.direct.gov.uk/carers](http://www.direct.gov.uk/carers)**

# Cais am Ffurflen Gais Claim Form Request

**A wnewch chi anfon ffurflen gais ar gyfer Lwfans Byw i'r Anabl ar gyfer plentyn o dan 16 oed ataf.**

**Please send me a claim form for Disability Living Allowance for a child under 16.**

**Defnyddiwch inc ac ysgrifennwch mewn LLYTHRENNAU BRAS.  
Please use ink and write in BLOCK LETTERS.**

Ticiwch flwch isod a dewiswch ffurflen gais mewn print safonol, print bras neu Braille.

Tick a box below to choose a claim form in standard print, large print or Braille.

Print safonol / Standard print

Print bras / Large print

Braille

Enw:

Name:

Cyfeiriad:

Address:

Cod post:

Postcode:



Business Reply Service  
Licence No OL5225

Department for Work and Pensions  
PO Box 14  
Heywood  
Lancashire  
OL10 2FN



Mae'r daflen hon ar gael yn Saesneg, mewn print bras, mewn Braille, ar gasét ac ar CD. I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch â'r Llinell Ymholiadau Budd-daliadau. Gallwch eu ffonio ar **0800 88 22 00**. Mae hefyd gwasanaeth ffôn testun ar **0800 24 33 55** i bobl â nam ar eu clyw ac ar eu lleferydd. Gallwch ffonio'r rhifau hyn rhwng 8.30am a 6.30pm o ddydd Llun i ddydd Gwener a rhwng 9am a 1pm ar ddydd Sadwrn.

Canllaw cyffredinol yn unig yw'r daflen hon ac nid yw'n ddatganiad llawn o'r gyfraith. Rydym wedi gwneud pob ymdrech i wneud yn siŵr bod y wybodaeth ar y daflen hon yn gywir ar y dyddiad a ddangosir isod.